

Vragen binnen het leesgesprek

Let bij het stellen van vragen erop dat een leesgesprek een echt gesprek is. Kinderen moeten tijdens het leesgesprek niet het gevoel krijgen dat ze in een toets situatie zitten. Het gaat erom door samen over lezen te praten een beeld te krijgen van het leesgedrag van de leerling. Een leesgesprek heeft dus ook geen vaste volgorde of een vaste vragenlijst.

Hoewel het soms lastig kan zijn, en een gesloten vraag prima het ijs kan breken aan het begin van een gesprek, is het belangrijk zoveel mogelijk open en uitnodigende vragen te stellen.

Gesloten vragen kunnen wel helpen om door te vragen op concrete punten.

Leraren kunnen reacties uitlokken door minimale responsen zoals: 'ja', of 'oh'. Verder is het zinvol de reactie van het kind te herhalen en daarbij te vragen naar meer informatie, bijvoorbeeld: 'dit boek vind je leuk om te lezen, vertel me eens wat meer'. De rol van de leraar als gespreksleider is hierbij belangrijk. Stel zo min mogelijk suggestieve en sturende vragen en zoveel mogelijk open en uitnodigende vragen. Laat zien dat je nieuwsgierig bent naar de reacties van de kinderen.

Vragen naar de leesomgeving

Kinderen vertellen in leesgesprekken over hun leesomgeving, zowel thuis als op school. We maken daarbij een onderscheid tussen wat ze vertellen over de materiële leesomgeving (boeken) en over de immateriële leesomgeving (activiteiten).

Vragen die mogelijk zijn (doe ze niet als een 'vragencanon...'):

- Hebben jullie thuis boeken? Van wie zijn die? Waar staan ze? Hoe komen jullie aan die boeken?
- Wat vind je van de boeken thuis? Zijn het verschillende soorten boeken, bv. ook informatieve boeken of alleen verhalen?
- Wat vind je van de plekken waar boeken staan en waar ga je zitten om te lezen?
- En hoe vind je dat op school: zijn er genoeg verschillende boeken? Hoe zoek je een leuk boek? En wat vind je van de plekken waar je op school kunt lezen?
- Ga je naar de bibliotheek? Hoe vaak en hoeveel boeken lees je dan?
- Wat gebeurt er allemaal met boeken thuis? Voorlezen? Dingen opzoeken? Zelf lezen?
- En op school? Wat doen jullie allemaal met boeken? (zelf lezen, boeken ruilen, boekpresentaties, voorlezen) Vertel eens, wat vind je daarvan leuk en wat denk je dat belangrijk is om meer of beter te lezen?
- Praat je graag thuis of op school over boeken die je gelezen hebt?

Vragen naar de leesvoorkeuren

Kinderen vertellen in een leesgesprek ook over hun leesvoorkeuren. Er liggen veel verschillende boeken en teksten op tafel. Na de uitnodiging om rond te lopen en rond te neuzen in de boeken kunnen de volgende vragen het gesprek stimuleren:

- Wat kies jij? Welk boek zou jij kiezen?
- Vertel eens, lees je graag?

- Ligt er op tafel een boek waarvan je denkt dat zou ik graag lezen?
- Welke boeken op tafel wil je graag lezen en van welke denk je 'heb ik geen zin in' (stapels maken)

Bij de selectie over wat je kunt lezen en wat niet ontstaan er gesprekken als: 'Ik kan het niet lezen, omdat het een boek voor grote mensen is'. De vraag 'hoe weet je dat?' is een manier om door te vragen. 'Waaraan kun je dat zien?' gaat dan vaak over in een gesprek over leesvaardigheid (zie de vragen daar). Maar ook het onderwerp van de tekst kan ter sprake komen, bijvoorbeeld door de vraag: 'Waar gaat dit over?' Een mogelijk antwoord kan zijn: 'Ik kan dit wel lezen, want het gaat over een onderwerp waar ik veel van weet'. Of: 'Dit is denk ik lastig voor mij om te lezen, want het gaat over een moeilijk onderwerp.' Of: 'Dit kan ik niet lezen, het is een onderwerp voor grote mensen'. Dan vergelijkt de leerling het onderwerp van de tekst dus met de eigen voorkennis.

Tijdens het gesprek wordt vaak ook duidelijk of een leerling van lezen houdt (wanneer wel, wanneer niet), en welke leesvoorkeuren een leerling heeft als het gaat om genres of onderwerpen.

Vragen naar de leesvaardigheid (aspecten van de taakuitvoering)

In een leesgesprek komt leesvaardigheid naar voren als leerlingen vertellen over het uitvoeren van leestaken. Hier horen vragen bij als:

- Wat kun je allemaal lezen? (Pak maar een boek/tekst.) Hoe weet je dat?
- Wanneer/waarvoor zou je deze tekst lezen?
- Ik ben zo nieuwsgierig...hoe lees je dat? Wat denk je dan?
- Welke boeken op tafel kan je lezen en van welke denk je 'kan ik niet lezen' (stapels maken)

Wanneer kinderen even in een boek gaan bladeren, geeft dat al informatie over de tekstkenmerken waarnaar ze kijken en die ze dus gebruiken (bijvoorbeeld een inhoudsopgave, titels, kopjes, plaatjes, vetgedrukte woorden, een inleiding, de lay-out). De vraag 'Hoe weet je dat?' geeft kinderen de gelegenheid om onderscheidende tekstkenmerken te benoemen. Bijvoorbeeld: 'Ik kan deze tekst nog niet lezen, want er staan helemaal geen plaatjes in en de zinnen zijn lang en moeilijk.'

De vraag 'Wat betekent dat?' stimuleert kinderen te verwoorden wat zij onder het kunnen lezen van de betreffende tekst verstaan. Heeft dat bijvoorbeeld vooral met technische aspecten te maken? Met woordenschat? Met begrip? Met het kunnen geven van een oordeel over de tekst? Met studietechnieken? Hier gaat het dus met andere woorden om 'kenmerken van de taakuitvoering', zoals die in het referentiekader en de leerstoflijnen onderscheiden zijn. Wees nieuwsgierig naar welke kenmerken ze uit zichzelf noemen.

Het kan ook zijn dat nu blijkt dat een leerling moeite heeft met een bepaalde tekstsoort of met een bepaald genre. Hier gaat het dus om het herkennen van verschillende leestaken (lezen van informatie, lezen van instructies, lezen van betogende teksten, lezen van verhalen, lezen van poëzie), en die leestaken koppelen aan de eigen leesvaardigheid. Aan het verloop van de leesgesprekken valt vaak veel af te leiden over de strategieën die kinderen gebruiken.

De volgende vragen kunnen daarbij helpend zijn:

- Wat doe je voordat je begint met lezen?
- Wat doe je nadat je gelezen hebt?
- Wat doe je als je iets niet weet, bij moeilijke woorden?
- Wat doe je als je tijdens het lezen een probleem tegenkomt?
- De 'wondervraag': terwijl je slaapt gebeurt er een wonder en kun je opeens alles heel goed lezen. Hoe ziet dat eruit volgens jou?

